

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

2017-01-16

Byggnadsnämnden

Yttrande angående utredning Planering och beslut för hållbar utveckling, slutbetänkande av Riksintresseutredningen (SOU 2015:99)

Dnr BN 2016-002171

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningens förslag till Byggnadsnämnden

Byggnadsnämnden beslutar att godkänna förslag till yttrande enligt miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteutlåtande 2017-01-16, samt föreslå kommunstyrelsen att avge yttrande till miljödepartementet i enlighet med miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteutlåtande 2017-01-16.

Sammanfattning

Regeringen beslutade den 19 december 2013 (dir. 2013:126) att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av 3 kap. miljöbalken och relevanta delar av 4 kap. miljöbalken. Kristianstads kommun har beretts möjlighet att avge yttrande angående utredningen SOU 2015:99 och framför sammanfattningsvis följande:

Kristianstads kommun anser inte att utredningen har lyckats med sitt uppdrag att föreslå ett nytt riksintressesystem som blir enklare, mer överskådligt och skapar rätts-säkra beslut. Det finns inga tydliga förslag i utredningen som pekar på en förenkling av riksintressena, snarare det motsatta. Utredningen visar ej hur en minskning av de avsatta riksintresseområdena ska ske, vilket är behövligt då över hälften av Sveriges yta nu är utpekad som riksintresse. Begreppet område av riksintresse förknippas numera med hinder att utveckla samhällen.

Kommunen anser dock att aktualitetsprövning av riskintresseområdena minst vart åttonde år är positivt. Det innebär förhoppningsvis att inaktuella riksintresseområden kan minska. En återkommande översyn av riksintressen medför att de uppfattas som aktuella samt att områdena som inte längre uppfyller kriterierna upphävs. Detta leder förhoppningsvis till att systemet av riksintressen kan bli mer trovärdig och respekterad av samtliga parter.

Postadress

Miljö- och samhällsbyggnads-
förvaltningen
291 80 Kristianstad

Telefon

vx1 044-135000

Bankgiro

657-9536

Org.nr

21 20 00-0951

Kommunen är positiv till förslaget att tydliga kriterier ska tas fram av utsedd sektorsmyndighet för att Regeringen därefter ska besluta om vilka områden som ska vara av riksintresse.

Kristianstads kommun avvisar utredningens förslag i sin helhet avseende att det införs en ny hänsynsnivå, ”Områden av väsentligt intresse”. Förslaget medför att såväl jordbruksmark som dricksvattenförsörjningen i praktiken får funktionen ”riksintresse” i den kommunala planeringen där länsstyrelsen får mandat att upphäva planförslag som strider mot det väsentliga intresset. I ett nationellt perspektiv är såväl jordbruksmark som dricksvatten oumbärliga värden för en långsiktig hushållning med mark och vatten, men i ett kommunalt perspektiv kan detta innebära stora begränsningar för utbyggnad och tillväxt på vissa orter.

För Kristianstads kommun, som besitter såväl stora jordbruksområden som grundvattentillgångar, får det stora konsekvenser på rådigheten för den fortsatta kommunala fysiska planeringen och den fortsatta utvecklingen.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande 2017-01-16

Planering och beslut för hållbar utveckling (SOU 2015:99)

Bakgrund

Regeringen beslutade den 19 december 2013 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av 3 kap. miljöbalken och relevanta delar av 4 kap. miljöbalken. Utredningen har sett över om de nuvarande riksintressena motsvarar dagens och framtidens behov. Förslag framförs att grundvattenförekomst kan bli nytt riksintresse. Vidare föreslås att länsstyrelsen och regeringen ska kunna göra undantag från kravet att tillgodose riksintressen om det är ett viktigt allmänt intresse att använda marken till exempelvis bostadsbebyggelse, under förutsättning att det främjar en hållbar utveckling ur ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt.

”Områden av väsentligt allmänt intresse” föreslås bli ett nytt begrepp som kan användas för att synliggöra och stärka viktiga intressen. Det gäller bl.a. klimatanpassningsåtgärder, dricksvattenförsörjning, bostadsförsörjning och jord- och skogsbruk. Områden av väsentligt allmänt intresse kan anges av nationella myndigheter, länsstyrelser och kommuner.

Postadress

Miljö- och samhällsbyggnads-
förvaltningen
291 80 Kristianstad

Telefon

vx1 044-135000

Bankgiro

657-9536

Org.nr

21 20 00-0951

Yttrande

Direktivet att utreda hur bestämmelserna i 3 kap miljöbalken och förordningen om hushållning med mark- och vattenområden samt hur bestämmelserna i 4 kap miljöbalken tillämpas i mål och ärenden liksom i beslut enligt plan- och bygglagen är lovvärt.

Likaså är uppdraget att bedöma om alla intressen i 3 kap fortfarande behöver regleras och om det finns behov av att utpeka andra samhällsintressen med stöd av bestämmelserna i 3 kap miljöbalken.

Hushållningsbestämmelsernas syfte och avsedda tillämpning angav i huvudsak vad som utgjorde de allmänna intressena i 3 och 4 kap. Vilka områden som var av riksintresse enligt 3 kap miljöbalken skulle bedömas av ansvariga centrala myndigheter i dialog bl. a. med berörd kommun. Många kommuner upplever att denna dialog har varit bristfällig och Länsstyrelsen har fattat beslut om riksintressen utan att en dialog förts med berörd kommun. Tillämpningen av 3 kap miljöbalken har därför blivit en annan än den ursprungliga avsedda processen. Det är därför välgörande att utredningen bedömer att bestämmelsernas innehåll behöver utvecklas och deras tillämpning förtydligas.

Helhetssyn och fastställelse av riksintresse

Utredningen föreslår att en bestämmelse införs i 3 kap. MB om att överväganden om användning av mark- och vattenområden ska göras utifrån en helhetssyn som främjar att mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas. Ambitionen i förslaget är bra men kommer att medföra svårigheter i tolkningar samt motiv och avvägningar i planprocessen. Utredningens förslag medför inte en förenkling av planprocessen i detta avseende.

Om ändring av begreppet beträffande riksintresse ”*skyddas från påtaglig skada*” till ”*intresset ska tillgodoses*” kan bidra till att markera att områden av riksintressen kan samutnyttjas för andra ändamål samtidigt så är det positivt.

Sektorsmyndigheterna föreslås ta fram kriterierna för riksintresse som därefter beslutas av regeringen. I planprocessen har länsstyrelser ofta lagt ansvaret på kommuner att redovisa vad värdena i ett riksintresse består av och krävt utförliga kommunala beskrivningar av riksintresseområden. Det är därför välgörande att sektorsmyndigheter ska föreslå kriterier och förtydliga vilka värden som företräder ett område av riksintresse. Arbetet ska förhoppningsvis hjälpa kommunerna att tillgodose ett riksintresse. Det är bra att regeringen är den instans som fastställer kriterierna för riksintresse.

Förslaget att regeringen i sin tur kan överlåta till en myndighet att fastställa ett riksintresse avvisas. Överväganden och beslut riskerar att bli alltför snäva och utrymmet för påverkan av tillfälliga aktuella frågor blir för stort. Förutsägbarheten och långsiktigheten i vad som bedöms utgöra ett riksintresse riskerar att försvinna. Riksintresse bör fastställas av regeringen för att säkerställa att beslutet får en politisk förankring på nationell nivå.

Postadress

Miljö- och samhällsbyggnads-
förvaltningen
291 80 Kristianstad

Telefon

vx1 044-135000

Bankgiro

657-9536

Org.nr

21 20 00-0951

Väsentligt allmänt intresse

Enligt utredningen föreslås nuvarande ”allmänna intressen” i 3 kap Miljöbalken bli ”väsentligt allmänna intressen” och dessutom tillkommer nio stycken nya ”väsentligt allmänna intressen”, där alla områden ska beaktas i planeringen.

”Väsentligt allmänt intresse” blir en ny intressenivå mellan riksintressen i Miljöbalken och allmänna intressen som finns i 2 kapitlet Plan- och bygglagen. Områden av väsentligt allmänt intresse ska pekas ut på nationell, regional och lokal nivå i planeringen. Att bilda nya geografiska områden för väsentligt allmänt intresse innebär att betydligt fler områden ska definieras och hanteras i översiktsplanen. Länsstyrelsen ska också verka för att tillgodose och i vissa fall granska dessa områden. Allt detta kommer att medföra en stor risk att besluts- och tillämpningsprocesser i systemet blir ineffektivt och mer komplicerat än idag. Förslaget att införa en ny intressenivå, väsentligt allmänt intresse kommer att medföra ett regelverk som är tvärt emot utredningsuppdraget att förtydliga och förenkla systemet.

Särskild betydelse för Kristianstads kommuns del är förslaget att införa väsentligt allmän intresse för jordbruksmark och dricksvattenförsörjning. Bestämmelser införs i PBL enligt utredningen om att länsstyrelsen i sitt granskningsyttrande till översikts- och detaljplaner ska ange om förslaget innebär att bestämmelserna om brukningsvärd jordbruksmark enligt 3 kap. 10 § miljöbalken inte följs, samt om förslaget inte så långt möjligt tillgodoser väsentligt allmänt intresse alternativt riksintresse för dricksvattenförsörjningen enligt 3 kap. 13 § miljöbalken. Länsstyrelsen ska överpröva ett beslut om detaljplan och kan upphäva den om planen inte tillgodoser dessa bestämmelser.

Förslaget medför att såväl jordbruksmark som dricksvattenförsörjningen i praktiken får samma status och funktion som ”riksintresse” i den kommunala planeringen. I ett nationellt perspektiv är såväl jordbruksmark som dricksvatten oundgängliga värden för en långsiktig hushållning med mark och vatten, men i ett kommunalt perspektiv kan detta innebära stora begränsningar för utbyggnad och tillväxt på vissa orter. För Kristianstads kommun, som besitter såväl stora jordbruksområden som grundvattentillgångar, får det stora konsekvenser på rådigheten för den fortsatta kommunala fysiska planeringen och den fortsatta utvecklingen.

Kommunen vill i detta sammanhang påpeka att möjligheter finns redan i plan- och bygglagen för att samordna mark- och vattenområden. Hade lagstiftningen nyttjats på avsett sätt beträffande viktiga mellankommunala allmänna intressen skulle utredningen av hushållningsbestämmelserna förmodligen inte begärts. Regeringen kan enligt plan- och bygglagen 7 kap. Regionplanering besluta om ett regionplaneorgan som utreder hur användning av mark- och vattenområden som berör två eller fler kommuner och deras översiktsplanering skall samordnas. Länsstyrelsen skall enligt 11 kap 14 § även särskilt verka för att frågor om användning av mark- och vattenområden som angår två eller fler kommuner samordnas på ett lämpligt sätt.

Postadress

Miljö- och samhällsbyggnads-
förvaltningen
291 80 Kristianstad

Telefon

vx1 044-135000

Bankgiro

657-9536

Org.nr

21 20 00-0951

Kristianstads kommun avvisar förslaget i sin helhet att det införs ett nytt begrepp ”områden av väsentligt allmänt intresse”.

Ansvarsområden sektorsmyndigheterna och aktualitetsförklaring

Utredningen föreslår att nuvarande förordning 998:896 ska upphöra och istället ersättas med ny förordning ”Hushållning med mark- och vattenområden” där olika ansvarsområden fördelas mellan sektorsmyndigheterna.

Av den föreslagna förordningen framgår bl a att mark- och vattenområden som är stora och inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön, tidigare inte haft en myndighet som har ansvarat för dessa områden. Detsamma gäller för områden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt eller som har betydelse för att säkerställa värdefulla strukturer för ekologiska samband eller för att genomföra ett åtgärdsprogram. Det är positivt att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten nu har tilldelats ansvaret då dessa områden ofta har förbisetts vid avvägningar av allmänna intressen i planeringssammanhang.

Kravet på aktualitetsprövning minst vart åttonde år av områden som bedöms utgöra riksintresse är positivt. Det kommer förmodligen att innebära att risken för inaktuella riksintresseområden minskar avsevärt. Den återkommande översynen av riksintressen medför att de uppfattas som aktuella samt att de områdena som inte längre uppfyller kriterierna upphävs. Detta förslag i förordningen innebär att systemet av riksintressen kan bli mer trovärdig och respekterad av samtliga parter.

Förslag till yttrande är framtaget i samråd med Kommunledningskontoret, C4 Teknik och Kommunförbundet Skåne.

Tommy Danielsson
Förvaltningschef

Margareta Lannér-Hagentoft
Planstrateg

Beslut expedieras till: Kommunstyrelsen